

# UBU-partnerskabernes input til fagfornyelsen

## Til Rådgivningsgruppen og sekretariatet for fagfornyelsen i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

I partnerskaberne for UBU (Uddannelse for Bæredygtig Udvikling) har vi med interesse læst rådkastene til de nye fagplaner. Tak for muligheden for at give input til Fagfornyelsen i den åbne bidragsrunde.

UBU-partnerskaberne er bl.a. finansieret af midler fra Finansloven og arbejder med at fremme udvikling af bæredygtighed i uddannelserne i Danmark. Vi rådgiver i forhold til udvikling af uddannelsernes styrende dokumenter og i forhold til undervisernes praksis i institutioner og på skoler.

UBU-partnerskabernes hovedformål er at bidrage til, at alle i Danmark får viden og forståelse for at kunne leve bæredygtigt. Vi arbejder ud fra, at skolen skal fremme håb og handlekraft og give børn mulighed for at tænke, handle og skabe bæredygtigt. I UBU arbejder vi ud fra den brede bæredygtighedsforståelse omfattende både den miljømæssige, den sociale og den økonomiske dimension, så vi kan opfylde nutidens behov uden at kompromittere fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov.

### Her følger vores kommentarer

I flere af fagenes rådkast indgår bæredygtighed i formålsbeskrivelser eller i fagets indhold, og sammen med anbefalingerne om, at undervisningen skal inddrage eleverne og være praksisorienteret og virkelighedsnær, kan fagfornyelsen komme til at give folkeskolen bedre mulighed for at ruste eleverne til at opbygge bæredygtige samfund. På den måde kommer Danmark et vigtigt skridt nærmere at opfylde vores forpligtelse i Verdensmålenes delmål 4.7 og 12.8. Det vil vi gerne takke for.

Selve processen for fagfornyelsen, hvor erfaringerne fra praksis bliver inddraget, er også med til at fremme et bæredygtigt skoleliv for elever, lærere og skoleledere. I stedet for de mange læringsmål lægges der i fagfornyelsen mere vægt på formålsbeskrivelserne og på at lærerne med eleverne i centrum skal fremme elevernes engagement, kundskaber og myndighed. Der bliver fremover lagt mere vægt på formål end på læringsmål og derfor er fagenes formålsbeskrivelser vigtige som retningsgivere for lærernes arbejde.

UBU-partnerskaberne holdt i samarbejde med Center for Grundskoleforskning ved Syddansk Universitet og Danmarks Lærerforening et fagligt seminar for medlemmer af fagudvalgene i september. Mange af fagudvalgenes medlemmer deltog i drøftelserne om, hvordan bæredygtighed kan blive en stærkere del af formuleringerne i fagplanerne og i folkeskolens undervisning.

### Mange af rådkastene skaber billeder på bæredygtighed

Det lykkes for mange af rådkastene at skabe billeder på en undervisning, som peger i retning af bæredygtighed – enten ved at bruge selve begrebet eller med formuleringer om naturen, og at eleverne skal lære at forholde sig ansvarligt til den og den omgivende livsverden.

I skemaet nedenfor gennemgås alle de offentliggjorte rådkast med fokus på, om de inddrager bæredygtighed som specifikt begreb i fagets formål og/eller indhold. Dette er markeret med mørkegrønt i skemaet.

### Bæredygtighed indgår i enten formål eller indhold for i alt 10 fag

I rådkastene til Dansk, Biologi, Geografi, Natur/teknologi samt Håndværk og Design er begrebet bæredygtighed eksplicit nævnt i *formålsbeskrivelserne*. Netop formålsbeskrivelsen er vigtig, når fagfornyelsen kommer til at betyde, at læringsmålene erstattes med formål for undervisningen.

Biologi, Geografi og Natur/teknologi er de eneste fag, der anvender bæredygtighedsbegrebet i *både formål og indhold*.

### Formuleringer om naturen og menneskets samspil hermed indgår i seks fag

En række af de fag, der ikke eksplicit nævner bæredygtighed anvender dog begreber, der er tæt knyttet til bæredygtighed, f.eks. formuleringer om ansvarlighed og menneskets samspil med naturen. Dette gælder for rådkastene til Børnehaveklassen, Modersmålsundervisning, Historie, Kristendomskundskab, Matematik og Idræt, som er markeret med lysegrøn i skemaet.

### Forslag til, hvordan bæredygtighed kan styrkes som perspektiv

På de følgende sider fremgår UBU-partnerskabernes forslag til, hvordan man relativt enkelt kan formulere fagplanerne for Børnehaveklassen, Historie, Kristendomskundskab, Samfundsfag, Fysik/Kemi, Matematik, Billedkunst, Idræt, Madkundskab, Musik og Teknologiforståelse i en endnu tydeligere retning mod bæredygtighed ved at indskrive begrebet i fagenes formål. Ændringsforslagene fremgår i kursiveret tekst.

Fag	Bæredygtighed nævnt i fagets FORMÅL	Bæredygtighed nævnt i fagets INDHOLD	UBU har ændrings forslag
Dansk			
Dansk som andetsprog			
Børnehaveklassen	Natur nævnes	Natur (og fællesskaber) nævnes flere steder	Se ÆF 1
Engelsk			
Fransk			
Tysk			
Modersmålsundervisning	"... engagere sig i en globaliseret og flersproget verden med åbenhed, tillid og refleksion"		
Historie	"Eleverne skal blive fortrolige med, hvordan historie bruges, og hvordan de selv og deres	"Menneskers samspil med naturen" under indholdsområde	Se ÆF 2

	vilkår er historieskabte og historieskabende”	”Hverdagsliv, natur og vilkår”	
<b>Kristendoms-kundskab</b>	”personlig og ansvarlig stillingtagen overfor medmennesket og naturen”	Menneskets forhold til naturen nævnt under indholdsområde om eksistens, etik og filosofisk samtale	Se ÆF 3
<b>Samfundsfag</b>			Se ÆF 4
<b>Biologi</b>			
<b>Geografi</b>			
<b>Fysik/kemi</b>			Se ÆF 5
<b>Matematik</b>	”Naturforhold” nævnes	”Naturen” nævnes under flere indholdsområder	Se ÆF 6
<b>Natur/teknologi</b>			
<b>Billedkunst</b>			Se ÆF 7
<b>Håndværk og design</b>		Under indholdsområdet ”Materialer og ressourcer” indgår begreber som livscyklus og materialeforbrug. Under indholdsområdet ”Håndværk og skabende processer” er der fokus på genanvendelse, reparation og vedligeholdelse	
<b>Idræt</b>		Indholdsområdet ”Samarbejde og fællesskab” bidrager til social bæredygtighed	Se ÆF 8
<b>Madkundskab</b>			Se ÆF 9
<b>Musik</b>			Se ÆF 10
<b>Teknologi-forståelse</b>			Se ÆF 11

## Ændringsforslag (ÆF)

ÆF 1: I rådkastet til **Børnehaveklassen** kunne man i stk. 3 i formålsbeskrivelsen indføre (kursiv): ”Børnehaveklassen giver eleverne mulighed for at møde og arbejde med fænomener, der skaber grundlag for deres udvikling og dannelse i *bæredygtigt* samspil med deres livsverden og den omgivende verden.”

ÆF2: I **Historie** giver formuleringerne i formålet om, at eleverne ”... skal blive fortrolige med, hvordan historie bruges, og hvordan de selv og deres vilkår er historieskabte og historieskabende” et perspektiv om, at historiefaget også kommer

til at handle om at kunne skabe fremtiden. Den afsluttende sætning i stk. 3 i formålet kunne derfor hedde "De skal gennem mødet med andre tider udvikle engagement, perspektiv og dømmekraft i nutidens demokratiske samfund *til at kunne skabe fremtidens bæredygtige samfund.*"

ÆF 3: I **Kristendomskundskab** beskrives i formålet hvordan eleverne skal bibringes "... personlig og ansvarlig stillingtagen og handling over for medmennesket og naturen med henblik på aktiv deltagelse i et demokratisk samfund." Med udgangspunkt i såvel bæredygtighedens sociale som miljømæssige aspekt, kan man med rette indføje "og bæredygtighed" så sætningen i formålsbeskrivelsen hedder "... med aktiv deltagelse i et demokratisk og *bæredygtigt* samfund."

ÆF 4: I **Samfundsfag** fremhæves bæredygtighed ifm. økonomi i fagets indhold, hvor et centralt spørgsmål bl.a. er forholdet mellem økonomisk udvikling og naturgrundlaget. I stk. 1 i formålet kan følgende formulering give indholdet en formåls-retning: "Eleverne skal i faget samfundsfag opnå kundskaber og færdigheder, så de kan tage reflekteret stilling til samfundet og dets udvikling. Faget bidrager til, at eleverne udvikler kritisk tænkning og et værdigrundlag, så de kan deltage kvalificeret, engageret og ligeværdigt i et demokratisk og *bæredygtigt* samfund."

ÆF 5: I **Fysik/Kemi** har bæredygtighed tidligere været en del af formålet for faget, og begrebet indgår i indholdsbeskrivelsen og i tværgående temaer med fagene Biologi og Geografi i rådkastet. Formålsformuleringen kunne i stk. 3 hedde: Eleverne arbejder med virkelighedsnære problemstillinger om menneskers påvirkning af hinanden og naturen. I arbejdet med at vurdere forskellige synspunkter og interesse modsætninger bliver eleverne i stand til at træffe valg og tage aktivt del i samfundets *bæredygtige udvikling* på et vidensbaseret grundlag.

ÆF 6: I **Matematik** kan en enkel tilføjelse til den sidste sætning i formålets stk. 3 gøre retningen helt tydelig: "Faget skal bidrage til, at eleverne forholder sig vurderende til matematikkens anvendelse med henblik på at tage ansvar og øve indflydelse i et demokratisk og *bæredygtigt* fællesskab."

ÆF 7: I **Billedkunst** kan stk. 3 i fagets formål ændres til: "Eleverne bliver herved både deltagere og medskabere af en visuel kultur, som sætter dem i stand til at stille spørgsmål, handle og tage stilling til en foranderlig verden og *være medskabere af en bæredygtig fremtid...*".

ÆF 8: I **Ildræt** er et af indholdsområderne Samarbejde og fællesskab, som "sigter mod at styrke elevernes evne til at samarbejde i forskellige idrætslige aktiviteter og tage ansvar i fællesskaber. Eleverne lærer at lytte, kommunikere og forstå betydningen af at skabe trygge, inkluderende rammer, hvor alle oplever at høre til." Det indholdsområde bidrager til en socialt bæredygtig udvikling, hvilket kan tydeliggøres i formålet. Stk. 3 i formålet kan ændres til: "I faget idræt skal eleverne opnå indsigt i og praktiske erfaringer med, hvordan idræt og bevægelse hænger sammen med kultur, natur og samfund, så de kan tage kritisk stilling og handle ansvarligt og *bæredygtigt* i den verden, de lever i."

ÆF 9: I **Madkundskab** vil vi opfordre til, at bæredygtighed kommer til at fremgå af fagets formålsbeskrivelse, ligesom det er tilfældet i det nuværende formål for faget. I indholdet er bæredygtighed nævnt som en af de ting eleverne skal arbejde med i forhold til fødevarer og madspild. Stk. 3 i formålsbeskrivelsen kan hedde: "Eleverne skal udvikle mod og evne til at træffe begrundede og ansvarlige *bæredygtige* valg i relation til mad og måltider, både for sig selv og for fællesskabet."

ÆF 10: I **Musik** kan man på samme måde som i faget Billedkunst bygge videre på ord som skaberkraft og på det, der står i formålsbeskrivelsen i rådkastet, "Faget

musik skal sætte eleverne i stand til at værdsætte og forholde sig til musik, dels således som den indgår i samtiden, dels i dens historiske perspektiv”, hvor et historisk perspektiv også handler om, at musikken som kulturelt element kan betyde noget for det samfund, der skabes. Ændringsforslaget er derfor at formålsbeskrivelsen hedder: ”Faget musik skal sætte eleverne i stand til at værdsætte og forholde sig til musik, dels således som den indgår i samtiden, dels *som et skabende element i et bæredygtigt historisk og fremtidsmæssigt perspektiv.*”

ÆF 11: **Teknologiforståelse** nævnes bæredygtighedsperspektivet i fagets indholdsområder. Formålsbeskrivelsen bør også adressere de mange udfordringer, som teknologien fører med sig i fremtiden – dels mellem menneskeligt og kulturelt og dels ressourceanvendelsesmæssigt. Stk. 3 kunne hedde: ”Den erkendelse skal udvikle elevernes dømmekraft og ansvarsfølelse for teknologiens rolle og betydning for *udvikling* af egne liv og *en bæredygtig* verden.”

Vi takker for muligheden for at komme med input til fagfornyelsen og ser frem til at følge den videre udviklingsproces. Vi uddyber også gerne ovenstående pointer og forslag, ligesom vi gerne bidrager med inspiration og erfaring fra både forskning og praksis.

På vegne af UBU-partnerskaberne

Dorte Lange og Signe Tolstrup Mathiasen